

—
Верховний
Суд

ОГЛЯД
судової практики
Касаційного адміністративного суду
у складі Верховного Суду
щодо адміністративного арешту
коштів і майна

2021

ЗМІСТ

I. Процедура застосування	3
1.1. Про співмірність накладення адміністративного арешту в сумі податкового боргу платника податків на момент прийняття судом рішення про застосування адміністративного арешту	3
1.2. Про обґрунтованість адміністративного арешту у зв'язку з недопуском посадових осіб контролюючого органу до проведення податкової перевірки за умови пред'явлення службового посвідчення працівника органів доходів і зборів	4
II. Арешт майна	5
2.1. Про застосування граничного строку подання заяви про підтвердження обґрунтованості адміністративного арешту майна платника податків	5
2.2. Про підтвердження обґрунтованості умовного арешту майна	6
2.3. Про підстави для застосування адміністративного арешту майна платника податків	8
2.4. Про обов'язок сплати судового збору при зверненні із заявою про підтвердження обґрунтованості адміністративного арешту майна	10
III. Арешт коштів	11
3.1. Про застосування арешту коштів платника податків при визнанні перевірки контролюючого органу незаконною	11
3.2. Про накладення арешту на кошти платника податків у разі непідтвердження судом обґрунтованості адміністративного арешту майна	12
3.3. Про підстави накладення арешту на кошти платника податків	14
IV. Зупинення видаткових операцій	15
4.1. Про арешт банківських рахунків платника податків із підстав недопуску посадових осіб контролюючого органу до проведення перевірки за умови оскарження платником податків наказу про призначення такої перевірки	15
4.2. Про накладення арешту на кошти, які перебувають на банківських рахунках, без підтвердження контролюючим органом наявності відмови платника податків у допуску до проведення перевірки	16
4.3. Про вимоги до судового розгляду справ про зупинення видаткових операцій на банківських рахунках платника податків	17

I. Процедура застосування

1.1. Про співмірність накладення адміністративного арешту в сумі податкового боргу платника податків на момент прийняття судом рішення про застосування адміністративного арешту

Сума коштів, на яку накладається арешт, не повинна перевищувати суму податкового боргу, право на стягнення якої наявне в податкового органу на момент прийняття судом рішення про застосування адміністративного арешту

16 квітня 2020 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Спеціалізованої державної податкової інспекції з обслуговування великих платників у м. Дніпропетровську Міжрегіонального головного управління Державної фіскальної служби на постанову Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 29 листопада 2016 року та ухвалу Дніпропетровського апеляційного адміністративного суду від 13 червня 2017 року у справі № 804/7201/16 (провадження № К/9901/32747/18) за позовом Спеціалізованої державної податкової інспекції з обслуговування великих платників у м. Дніпропетровську Міжрегіонального головного управління Державної фіскальної служби до Товариства з обмеженою відповідальністю «Футбольний клуб «Дніпро» про накладення арешту на кошти та інші цінності на розрахункових рахунках.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контролюючий орган звернувся до суду з позовом про накладення арешту на кошти та інші цінності на розрахункових рахунках платника податків, який мав податковий борг. Майно, яке йому належало, було описане в податкову заставу в сумі меншій за розмір податкового боргу.

Дніпропетровський окружний адміністративний суд постановою, залишеною без змін ухвалою Дніпропетровського апеляційного адміністративного суду, відмовив у задоволенні адміністративного позову. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що в контролюючого органу були відсутні законні підстави для застосування арешту коштів платника податків і звернення до суду. Було враховано, що пошук і опис майна здійснювалися після звернення до суду, відсутність доказів пошуку всього майна платника податків, і те, що балансова вартість майна була меншою нижчою, ніж розмір податкового боргу.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Сума коштів, на яку накладається арешт, не повинна перевищувати суму податкового боргу, право на стягнення якої наявне в органу державної податкової служби на момент прийняття судом рішення про застосування адміністративного арешту. Тобто арешт може стосуватися лише тих коштів, які є необхідними для виконання зобов'язань платника податків.

Якщо на день звернення до суду контролюючий орган не надав доказів здійснення пошуку всього майна, що належить платнику податків і балансова вартість якого є меншою, ніж сума податкового боргу, то вимоги з накладення арешту на кошти та інші цінності на розрахункових рахунках платника податків є передчасними та необґрунтованими.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 квітня 2020 року у справі № 804/7201/16 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88832725>.

1.2. Про обґрунтованість адміністративного арешту у зв'язку з недопуском посадових осіб контролюючого органу до проведення податкової перевірки за умови пред'явлення службового посвідчення працівника органів доходів і зборів

Не показавши під час перевірки службове посвідчення посадової особи контролюючого органу платникові податків, а також його посадовим (службовим) особам, уповноваженому представнику чи особам, які фактично проводять розрахункові операції, посадові (службові) особи контролюючого органу, зазначені в направленні на проведення експертизи, не мають права на документальну виїзну або фактичну перевірку, навіть за умови наявності у них довідки про належність до посадових осіб податкових органів. У такому разі адміністративний арешт – необґрунтований

23 квітня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Головного управління Державної фіскальної служби України в Запорізькій області на постанову Запорізького окружного адміністративного суду від 15 травня 2017 року та ухвалу Дніпропетровського апеляційного адміністративного суду від 5 липня 2017 року у справі № 808/1031/17 (провадження № К/9901/38290/18) за поданням Головного управління Державної фіскальної служби в Запорізькій області до Товариства з обмеженою відповідальністю «Науково-виробниче об'єднання «Луг» про підтвердження обґрунтованості адміністративного арешту майна платника податку.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контролюючий орган звернувся до суду з поданням про підтвердження обґрунтованості адміністративного арешту майна платника податків, застосованого у зв'язку з відмовою платника податків від допуску посадових осіб контролюючого органу до проведення податкової перевірки за наявності законних на те підстав.

Запорізький окружний адміністративний суд постановою, залишеною без змін ухвалою Дніпропетровського апеляційного адміністративного суду, відмовив у задоволенні адміністративного позову.

Верховний Суд касаційну скаргу залишив без задоволення, а оскаржувані рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Непред'явлення або ненадіслання у випадках, визначених Податковим кодексом України, платнику податків, його посадовим (службовим) особам, його уповноваженому представнику або особам, які фактично проводять розрахункові операції, документів, визначених підпунктом 81.1 статті 81 цього Кодексу, або пред'явлення таких документів, оформлених із порушенням вимог, що установлені цим пунктом, є підставою для недопущення посадових (службових) осіб контролюючого органу до проведення документальної виїзної або фактичної перевірки.

Наявність довідки про приналежність до посадових осіб органів Державної фіскальної служби не звільняє від установленого пунктом 81.1 статті 81 Податкового кодексу України обов'язку пред'явлення посвідчення. Положення наказу Державної фіскальної служби України від 23 жовтня 2014 року № 207 «Про службові посвідчення працівників органів Державної фіскальної служби» не суперечать положенням пункту 81.1 статті 81 Податкового кодексу України в частині пред'явлення під час перевірки службового посвідчення осіб, зазначених у направленні на проведення перевірки. Норми цього наказу лише тимчасово надавали можливість посадовим особам контролюючого органу використовувати посвідчення посадових осіб органів доходів і зборів при незмінності назви посади працівника.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 23 квітня 2021 року у справі № 808/1031/17 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96497954>.

II. Арешт майна

2.1. Про застосування граничного строку подання заяви про підтвердження обґрунтованості адміністративного арешту майна платника податків

Пропуск контролюючим органом 24-годинного строку звернення до суду із заявою про підтвердження обґрунтованості адміністративного арешту майна платника податків із моменту встановлення обставин, що зумовлюють таке звернення, свідчить про наявність підстав для залишення заяви без розгляду

30 січня 2020 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Головного управління Державної фіскальної служби у Хмельницькій області на ухвалу Хмельницького окружного адміністративного суду від 5 липня 2019 року та постанову Сьомого апеляційного адміністративного суду від 11 вересня 2019 року у справі № 560/1976/19 (провадження № К/9901/28288/19) за заявою Головного управління Державної фіскальної служби у Хмельницькій області до Приватного підприємства «Строй-сервіс-999» про підтвердження обґрунтованості адміністративного арешту майна.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контролюючий орган звернувся до суду із заявою про підтвердження обґрунтованості адміністративного арешту майна, застосованого у зв'язку з відмовою платника податків від допуску посадових осіб контролюючого органу до проведення податкової перевірки за наявності законних на те підстав.

Хмельницький окружний адміністративний суд ухвалою, залишеною без змін постановою Сьомого апеляційного адміністративного суду, залишив відповідну заяву без розгляду. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що заявник пропустив присічний строк звернення із заявою, передбачений частиною другою статті 283 Кодексу адміністративного судочинства України.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Заява про підтвердження обґрунтованості адміністративного арешту майна подається до суду першої інстанції протягом 24 годин із моменту встановлення обставин, що зумовлюють звернення до суду, за загальними правилами підсудності, визначеними Кодексом адміністративного судочинства України. Пропуск заявником такого присічного строку звернення із заявою та неможливість його поновлення свідчить про наявність підстав для залишення без розгляду заяви про підтвердження обґрунтованості адміністративного арешту майна платника податків.

Установлення процесуальних строків передбачене законом для дисциплінування учасників адміністративного судочинства та своєчасного виконання ними процесуальних дій, урегульованих Кодексом адміністративного судочинства України. Інститут строків в адміністративному процесі сприяє досягненню юридичної визначеності в публічно-правових відносинах, а також стимулює учасників адміністративного процесу добросовісно ставитися до виконання своїх обов'язків. Ці строки обмежують час, протягом якого відповідні правовідносини можуть вважатися спірними. Відносини стають стабільними після завершення зазначених строків, якщо ніхто не звернувся до суду для вирішення спору.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 30 січня 2020 року у справі № 560/1976/19 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87297452>.

2.2. Про підтвердження обґрунтованості умовного арешту майна

Умовний арешт майна є обмеженням платника податків щодо реалізації прав власності на майно, що полягає в обов'язковому попередньому отриманні дозволу керівника відповідного контролюючого органу на здійснення таким платником будь-якої операції з майном і застосовується до товарів, які виготовляються, зберігаються, переміщуються або реалізуються з порушенням правил, визначених митним законодавством України чи законодавством з питань оподаткування акцизним податком, якщо за висновком податкового керуючого здійснення

платником податків окремої операції не призведе до збільшення податкового боргу або до зменшення ймовірності його погашення

7 липня 2020 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Державного підприємства «Зарубинський спиртовий завод» на постанову Львівського апеляційного адміністративного суду від 25 лютого 2016 року у справі № 819/2422/14-а (провадження № К/9901/19418/18) за поданням Збаразької об'єднаної державної податкової інспекції Головного управління Міндоходів у Тернопільській області до Державного підприємства «Зарубинський спиртовий завод» про підтвердження обґрунтованості умовного арешту майна.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контролюючий орган звернувся до суду з поданням про підтвердження обґрунтованості умовного адміністративного арешту майна платника податків. Подання було обґрунтоване тим, що арешт майна за рішенням контролюючого органу був застосований на підставі пункту 94.7 статті 94 Податкового кодексу України після отримання інформації від працівників оперативного управління, які установили ряд порушень законодавчих норм: пункту 230.14 статті 230 Податкового кодексу України, абзаців першого та четвертого пункту 3.1 Порядку ведення Єдиного державного реєстру місць зберігання та форми довідки про внесення місця зберігання до Єдиного державного реєстру, затвердженого наказом Державної податкової адміністрації України від 28 травня 2002 року № 251, пунктів 5,6 Розділу I та пунктів 1,6 підрозділу II Розділу 3 Інструкції з приймання, зберігання, відпуску, транспортування та обліку спирту етилового, затвердженої наказом Міністерства аграрної політики від 13 квітня 2009 року № 264.

Тернопільський окружний адміністративний суд постановою від 24 жовтня 2014 року відмовив у задоволенні подання. Суд першої інстанції дійшов висновку, що, за поясненнями платника податків, після початку процедури банкрутства у 2012 році в нього закінчилася ліцензія на виготовлення та реалізацію спирту, тому спирт не реалізувався і знаходився на складах. Суд першої інстанції поклав ці пояснення в основу постанови про відмову в задоволенні подання. Працівники контролюючого органу та держстандарту не були допущені до складу зберігання спирту для взяття проб із поважної причини – перебування директора у відраженні та відсутність інших працівників на заводі через скрутне фінансове становище.

Львівський апеляційний адміністративний суд скасував рішення суду попередньої інстанції та задовольнив подання, визнавши умовний адміністративний арешт майна платника податків. Суд дійшов висновку щодо безпідставності твердження суду першої інстанції про правомірність недопуску працівників податкової інспекції та держстандарту до складу зберігання спирту для підтвердження наявності даного спирту та врахував висновки фактичної перевірки, якими встановлена

відсутність чинних дозвільних документів: ліцензії на виробництво етилового спирту, атестату виробництва, свідоцтв про перевірку засобів вимірювальної техніки.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржуване судове рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Умовним арештом майна визнається обмеження платника податків щодо реалізації прав власності на таке майно, що полягає в обов'язковому попередньому отриманні дозволу керівника відповідного контролюючого органу на здійснення платником податків будь-якої операції з таким майном. Зазначений дозвіл може бути виданий керівником контролюючого органу, якщо за висновком податкового керуючого здійснення платником податків окремої операції не призведе до збільшення податкового боргу або до зменшення ймовірності його погашення.

Такий арешт може бути застосований до товарів, що виготовляються, зберігаються, переміщуються або реалізуються з порушенням правил, визначених митним законодавством України чи законодавством з питань оподаткування акцизним податком. Рішення про застосування цього арешту приймається на підставі відомостей, зазначених у протоколі про тимчасове затримання майна, який має містити, зокрема, відомості про причини затримання з посиланням на порушення конкретної законодавчої норми, опис майна, його родових ознак і кількості.

Протоколи про тимчасове затримання майна, складені щодо товарів, які зберігаються з порушенням правил, визначених законодавством з питань оподаткування акцизним податком, є підставою для застосування до таких товарів арешту майна.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 7 липня 2020 року у справі № 819/2422/14-а можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90329128>.

2.3. Про підстави для застосування адміністративного арешту майна платника податків

Рішення про застосування адміністративного арешту майна платника податків має передувати зверненню податкового органу до суду з вимогами про застосування арешту коштів. Правовими підставами (умовами) для застосування адміністративного арешту майна платника податків є, зокрема, наявність податкового боргу, якщо в такого платника відсутнє майно, та/або його балансова вартість нижча від суми податкового боргу, та/або таке майно не може бути джерелом погашення податкового боргу

4 вересня 2020 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Офісу великих платників податків Державної фіскальної служби на рішення Львівського окружного

адміністративного суду від 21 березня 2018 року та постанову Львівського апеляційного адміністративного суду від 11 травня 2018 року у справі № 813/2018/17 (провадження № К/9901/52999/18) за позовом Офісу великих платників податків Державної фіскальної служби до Приватного підприємства «Торговий дім «Галпідшипник» про застосування арешту коштів на рахунках.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контролюючий орган звернувся до суду з позовом про застосування арешту коштів на рахунках платника податків у зв'язку з відмовою в допуску до проведення перевірки.

Львівський окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Львівського апеляційного адміністративного суду, відмовив у задоволенні адміністративного позову. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку про наявність у платника податків законних підстав для недопуску посадових осіб контролюючого органу до перевірки у зв'язку з наявністю судового рішення, яке набрало законної сили, про безпідставність наказу щодо проведення перевірки.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Арешт може бути накладений контролюючим органом на будь-яке майно платника податків, крім майна, на яке не може бути звернено стягнення відповідно до закону, а також коштів на рахунку платника.

Підстави, визначені пунктом 94.2 статті 94 Податкового кодексу України, є передумовою саме для застосування адміністративного арешту майна податковим органом. Рішення про застосування адміністративного арешту майна платника податків має передувати зверненню податкового органу до суду з вимогами про застосування арешту коштів. До повноважень податкового органу законодавець відніс право цього суб'єкта владних повноважень звертатися до суду щодо накладення арешту на кошти та інші цінності, що знаходяться в банку, платника податків, який має податковий борг, якщо в такої особи відсутнє майно, та/або його балансова вартість нижча від суми податкового боргу, та/або таке майно не може бути джерелом погашення податкового боргу.

Законодавством чітко встановлено не тільки процесуальну можливість звернення до суду із законодавчо визначеним предметом позову, що складає суть вимог, але й за наявності підстав (умов), за яких існує правова можливість для задоволення таких вимог. Такими правовими підставами (умовами) є або наявність податкового боргу, якщо в такого платника податків відсутнє майно, та/або його балансова вартість нижча від суми податкового боргу, та/або таке майно не може бути джерелом погашення податкового боргу.

Верховний Суд дійшов висновку, що спір по суті був вирішений правильно, але з урахуванням мотивів наведених цією постановою, оскільки податковий орган визначив єдиною підставою для застосування арешту коштів на рахунках платника податку положення підпункту 94.2.3 пункту 94.2 статті 94 Податкового

кодексу України (недопуск до перевірки), що дає право лише на застосування адміністративного арешту майна. Жодних інших підстав (наявність боргу, відсутність майна, передумови застосування арешту коштів) податковий орган не заявляв і не доводив.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 4 вересня 2020 року у справі № 813/2018/17 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/76274786>.

2.4. Про обов'язок сплати судового збору при зверненні із заявою про підтвердження обґрунтованості адміністративного арешту майна

Звернення податкового органу із заявою про підтвердження обґрунтованості адміністративного арешту майна платника податків без долучення документа про сплату судового збору є підставою для залишення заяви без руху, з подальшим її поверненням, у разі спливу строку на усунення недоліків без відповідної сплати

26 листопада 2020 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Головного управління Державної фіскальної служби у Львівській області на ухвалу Львівського окружного адміністративного суду від 24 липня 2019 року та постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 11 листопада 2019 року у справі № 1.380.2019.003772 (провадження № К/9901/34637/19) за позовом Головного управління Державної фіскальної служби у Львівській області до Товариства з обмеженою відповідальністю «Фелінс» про підтвердження обґрунтованості адміністративного арешту майна платника податків.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контролюючий орган звернувся до суду з позовом про підтвердження обґрунтованості адміністративного арешту майна платника податків. Львівський окружний адміністративний суд ухвалою від 23 липня 2019 року зазначену заяву залишив без руху у зв'язку з несплатою судового збору, а потім повернув у зв'язку зі спливом процесуальних строків на усунення недоліків.

Львівський окружний адміністративний суд ухвалою від 24 липня 2019 року, залишеною без змін постановою Восьмого апеляційного адміністративного суду, відмовив у задоволенні заяви про продовження строку для усунення недоліків або відтермінування його сплати до вирішення справи по суті. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що умовою реалізації права органу доходів і зборів на подання до суду заяви про підтвердження обґрунтованості адміністративного арешту майна платника податків у порядку, визначеному приписами статті 283 Кодексу адміністративного судочинства України, є долучення до такої заяви документа про сплату судового збору.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Умовою реалізації права контролюючого органу на подання до суду заяви про підтвердження обґрунтованості адміністративного арешту майна платника податків у порядку згідно зі статтею 283 Кодексу адміністративного судочинства України є долучення до такої заяви документу про сплату судового збору. Звернення податкового органу із заявою про підтвердження обґрунтованості адміністративного арешту майна платника податків без долучення документа про сплату судового збору є підставою для залишення заяви без руху з установленням способу та строку усунення таких недоліків. Невиконання вимог відповідної ухвали у визначений такою ухвалою строк є безумовною підставою для постановлення судом ухвали про повернення такої заяви.

Особа, яка утримується з державного бюджету, має право в межах бюджетних асигнувань здійснити розподіл коштів із метою забезпечення сплати судового збору. Невжиття суб'єктом владних повноважень заходів щодо виділення коштів для сплати судового збору чи перерозподілу наявних кошторисних призначень не може вважатися підставою для відстрочення сплати судового збору.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 листопада 2020 року у справі № 1.380.2019.003772 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93217059>.

III. Арешт коштів

3.1. Про застосування арешту коштів платника податків при визнанні перевірки контролюючого органу незаконною

Підставою для арешту коштів на рахунку платника податків, зокрема, може бути факт протиправного недопуску ревізорів до проведення виїзної документальної перевірки. Платник має право не допустити представників контролюючого органу до проведення перевірки в разі порушення процедури або незаконності наказу про її проведення

28 лютого 2019 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Офісу великих платників податків Державної фіскальної служби на постанову Львівського окружного адміністративного суду від 2 жовтня 2017 року та ухвалу Львівського апеляційного адміністративного суду від 5 грудня 2017 року у справі № 813/483/17 (провадження № К/9901/708/17) за позовом Офісу великих платників податків Державної фіскальної служби до Товариства з обмеженою відповідальністю «Яблуневий Дар» про застосування арешту коштів на рахунках.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контролюючий орган звернувся до суду з позовом про застосування арешту коштів на рахунках у зв'язку з недопуском платником податків до проведення

позапланової перевірки відповідно до вимог статті 94 Податкового кодексу України.

Львівський окружний адміністративний суд постановою, залишеною без змін ухвалою Львівського апеляційного адміністративного суду відмовив у задоволенні адміністративного позову. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що в контролюючого органу були відсутні підстави для накладення арешту на кошти платника податків, оскільки причин для проведення позапланової виїзної перевірки не було.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані рішення – без змін

ОЦІНКА СУДУ

Підставою для арешту коштів на рахунку платника податків, зокрема, може бути факт недопуску ревізорів до проведення виїзної документальної перевірки. Факт такого недопуску може бути законним або незаконним. Платник податків має право не допустити до проведення до перевірки в разі порушення процедури або незаконності наказу про її проведення.

Проведення позапланової виїзної перевірки є протиправним, якщо наказ, яким внесено зміни до наказу про проведення документальної планової виїзної перевірки, визнано незаконним і скасовано в судовому порядку. Таким чином, відсутні правомірні підстави для допуску посадових осіб до проведення перевірки платника податків.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 28 лютого 2019 року у справі № 813/483/17 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80168871>.

3.2. Про накладення арешту на кошти платника податків у разі непідтвердження судом обґрунтованості адміністративного арешту майна

Непідтвердження обґрунтованості адміністративного арешту майна платника податків у судовому порядку не обмежує право податкового органу на звернення до суду про застосування арешту коштів на рахунках відповідача за умови наявності підстав, визначених Податковим кодексом України

30 серпня 2019 року Верховний Суд у складі у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Головного управління Державної фіскальної служби у Львівській області на рішення Львівського окружного адміністративного суду від 11 травня 2018 року та постанову Львівського апеляційного адміністративного суду від 10 вересня 2018 року у справі № 813/906/18 (провадження № К/9901/64089/18) за позовом Головного управління Державної фіскальної служби у Львівській області до Товариства з обмеженою відповідальністю «Профїтплюс» про застосування адміністративного арешту у вигляді арешту коштів на рахунках платника податків.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контролюючий орган звернувся до суду з позовом про застосування адміністративного арешту коштів на рахунках платника податків після відмови платника податків у допуску до перевірки та накладення умовного адміністративного арешту майна.

Львівський окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Львівського апеляційного адміністративного суду, відмовив у задоволенні адміністративного позову. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що арешт майна платника податків було застосовано на підставі рішення контролюючого органу та не підтверджено рішенням суду, тому відсутні підстави для застосування арешту коштів на рахунках платника податків.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Норми податкового законодавства розрізняють правові поняття щодо арешту майна та арешту коштів, що знаходяться в банківських установах платника податків. Попри те, що кошти є також складовою майна платника податків, яке складає загальний об'єкт, ці категорії відрізняються за підставами вчинення відповідних дій, пов'язаних із установами виду обмеження щодо такого майна (коштів) у вигляді арешту, а також можливим порядком його застосування. Обидва види арешту мають відмінну процедуру у застосування: або за рішенням керівника податкового органу (щодо майна, відмінного від коштів), або за рішенням суду (арешт коштів).

Непідтвердження обґрунтованості адміністративного арешту майна платника податків у судовому порядку не обмежує право податкового органу на звернення до суду про застосування арешту коштів на рахунках, але за умови наявності відповідних підстав, визначених Податковим кодексом України. З метою правильного вирішення таких категорій справ і встановлення наявності чи відсутності підстав для застосування адміністративного арешту коштів до платника податків, судам необхідно встановити наявність чи відсутність законних підстав для проведення перевірки платника, дотримання процедури її призначення та проведення, а також зробити відповідний висновок про наявність чи відсутність у платника підстав відмовити посадовим особам контролюючого органу в допуску до перевірки.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 30 серпня 2019 року у справі № 813/906/18 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/83943284>.

3.3. Про підстави накладення арешту на кошти платника податків

Арешт на кошти платника податків накладається за наявності підстав, визначених податковим законодавством, на підставі рішення суду шляхом звернення контролюючого органу до суду та не залежить від наявності рішення контролюючого органу про накладення арешту на майно платника податків

23 квітня 2020 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Приватного підприємства «БАЯ» на постанову Одеського апеляційного адміністративного суду від 3 грудня 2015 року у справі № 814/1342/15 (провадження № К/9901/26369/18) за позовом Державної податкової інспекції у Ленінському районі м. Миколаєва Головного управління Державної фіскальної служби у Миколаївській області до Приватного підприємства «БАЯ» про накладення арешту на рахунки платника податків.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контролюючий орган звернувся до суду з позовом про накладення арешту на банківські рахунки платника податків, ураховуючи недопуск директором підприємства до проведення документальної позапланової виїзної перевірки за наявності законних підстав для її проведення

Миколаївський окружний адміністративний суд постановою від 20 серпня 2015 року відмовив у задоволенні позову. Суд першої інстанції дійшов висновку, що контролюючий орган звернувся до суду з указаним позовом, пропустивши строк звернення, що є порушенням порядку застосування адміністративного арешту майна платника податків, затвердженого наказом Міністерства доходів і зборів України від 10 жовтня 2013 року № 568.

Одеський апеляційний адміністративний суд скасував рішення суду попередньої інстанції й ухвалив нове, яким наклав арешт на рахунки платника податків, реквізити та перелік яких було вказано у позовній заяві. Суд дійшов висновку, що контролюючий орган мав правові підстави для звернення до суду з позовом, ураховуючи те, що суд, розглядаючи справу № 814/1278/15, перевірів і підтвердив правомірність рішення керівника контролюючого органу про застосування повного адміністративного арешту майна.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення апеляційної інстанції – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Арешт на кошти платника податків накладається згідно з підставами, визначеними пунктом 94.2 статті 94 Податкового кодексу України, і не залежить від наявності рішення контролюючого органу про накладення арешту на майно платника податків. Арешт коштів на рахунку платника податків здійснюється виключно на підставі рішення суду шляхом звернення контролюючого органу до суду.

Підтвердження або непідтвердження обґрунтованості адміністративного арешту майна платника податків в судовому порядку не обмежує право податкового органу на звернення до суду щодо застосування арешту коштів

на рахунках платника податків за наявності підстав, визначених Податковим кодексом України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 24 квітня 2020 року у справі № 814/1342/15 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88886127>.

IV. Зупинення видаткових операцій

4.1. Про арешт банківських рахунків платника податків із підстав недопуску посадових осіб контролюючого органу до проведення перевірки за умови оскарження платником податків наказу про призначення такої перевірки

Установлення незаконності наказу податкового органу про призначення податкової перевірки платника податків свідчить про відсутність законних підстав для її проведення та необґрунтованості накладення арешту на кошти шляхом зупинення видаткових операцій на банківських рахунках

23 червня 2020 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Державної податкової інспекції у Галицькому районі м. Львова Головного управління Державної фіскальної служби України у Львівській області на постанову Львівського окружного адміністративного суду від 7 липня 2016 року й ухвалу Львівського апеляційного адміністративного суду від 8 грудня 2016 року у справі № 813/3715/15 (провадження № К/9901/24777/18) за позовом Державної податкової інспекції у Галицькому районі м. Львова Головного управління Державної фіскальної служби України у Львівській області до Товариства з обмеженою відповідальністю «Корпорація КРТ» про застосування арешту коштів на банківських рахунках.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контролюючий орган звернувся до суду з позовом про накладення коштів на банківських рахунках шляхом зупинення видаткових операцій на таких рахунках.

Львівський окружний адміністративний суд постановою, залишеною без змін ухвалою Львівського апеляційного адміністративного суду, відмовив у задоволенні позову.

Верховний Суд касаційну скаргу залишив без задоволення, а оскаржувані рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Ураховуючи факт оскарження наказу про проведення перевірки, спір про право в контексті Кодексу адміністративного судочинства України наявний, якщо предметом спору є правовідносини, існування яких є передумовою виникнення підстав для застосування спеціальних заходів. Йдеться про випадки, коли платник податків висловлює незгоду з рішенням контролюючого органу, що спричинило виникнення обставин для звернення з відповідними вимогами.

Установлення судовим рішенням незаконності наказу податкового органу про призначення перевірки платника податків свідчить про відсутність законних підстав для її проведення.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 23 червня 2020 року у справі № 813/3715/15 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90073388>.

4.2. Про накладення арешту на кошти, які перебувають на банківських рахунках, без підтвердження контролюючим органом наявності відмови платника податків у допуску до проведення перевірки

Непідтвердження контролюючим органом наявності належним чином засвідченої відмови платника податків у допуску до проведення перевірки як необхідної умови для застосування адміністративного арешту свідчить про відсутність підстав для застосування арешту коштів, які перебувають на банківських рахунках, шляхом зупинення видаткових операцій на таких рахунках

22 січня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Луцької об'єднаної державної податкової інспекції Головного управління Державної фіскальної служби у Волинській області на постанову Волинського окружного адміністративного суду від 24 березня 2016 року й ухвалу Львівського апеляційного адміністративного суду від 16 травня 2016 року у справі № 803/205/16 (провадження № К/9901/26883/18) за позовом Луцької об'єднаної державної податкової інспекції Головного управління Державної фіскальної служби у Волинській області до фізичної особи-підприємця про підтвердження обґрунтованості адміністративного арешту майна платника податків, арешт коштів на рахунку.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контролюючий орган звернувся до суду з позовом про підтвердження обґрунтованості адміністративного арешту майна платника податків, застосованого у зв'язку з відмовою платника податків від допуску посадових осіб контролюючого органу до проведення податкової перевірки, за наявності законних на те підстав, і накладення арешту на кошти, які перебувають на банківських рахунках, шляхом зупинення видаткових операцій на таких рахунках.

Волинський окружний адміністративний суд постановою, залишеною без змін ухвалою Львівського апеляційного адміністративного суду, відмовив у задоволенні адміністративного позову.

Верховний Суд касаційну скаргу залишив без задоволення, а оскаржувані рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Непідтвердження контролюючим органом наявності належним чином засвідченої відмови фізичної особи-підприємця (представника) у допуску до проведення перевірки як необхідної умови для застосування адміністративного

арешту свідчить про відсутність підстав для застосування адміністративного арешту коштів, які перебувають на банківських рахунках фізичної особи-підприємця, шляхом зупинення видаткових операцій на таких рахунках.

Застосування адміністративного арешту майна платника податків на підставі підпункту 94.6.2 пункту 94.2 статті 94 Податкового кодексу України можливе за умови відмови платника податків від проведення документальної перевірки за наявності законних підстав для її проведення або від допуску посадових осіб контролюючого органу.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 січня 2021 року у справі № 803/205/16 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96497954>.

4.3. Про вимоги до судового розгляду справ про зупинення видаткових операцій на банківських рахунках платника податків

Висновки судів про відсутність у контролюючого органу повноважень на звернення до суду з позовом про накладення арешту на кошти платника податків шляхом зупинення видаткових операцій на банківських рахунках є передчасними без установлення обставин, що були підставою для застосування такого арешту

27 травня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Головного управління Державної фіскальної служби у Харківській області на постанову Харківського окружного адміністративного суду від 31 жовтня 2017 року та постанову Харківського апеляційного адміністративного суду від 20 грудня 2017 року у справі № 820/3541/17 (провадження № К/9901/11275/18) за позовом Головного управління Державної фіскальної служби у Харківській області до Приватної фірми «Променерго» про підтвердження обґрунтованості умовного адміністративного арешту майна та накладення арешту.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контролюючий орган звернувся до суду з адміністративним позовом про підтвердження обґрунтованості адміністративного арешту майна у зв'язку з відмовою платника податків від допуску посадових осіб контролюючого органу до проведення податкової перевірки за наявності законних на те підстав і накладення арешту на кошти шляхом зупинення видаткових операцій на рахунках у банківських установах.

Харківський окружний адміністративний суд постановою, залишеною без змін постановою Харківського апеляційного адміністративного суду, відмовив у задоволенні адміністративного позову. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що встановивши на власний розсуд наявність спору про право та звернувшись одразу до суду в загальному порядку з адміністративним позовом, контролюючий орган не дотримався порядку звернення до суду для підтвердження правомірності дій податкового органу щодо застосування арешту.

Верховний Суд касаційну скаргу задовольнив частково, скасував рішення судів попередніх інстанцій і направив справу на новий розгляд до суду першої інстанції.

ОЦІНКА СУДУ

Підставою для застосування адміністративного арешту активів платника податків шляхом зупинення видаткових операцій на рахунках платника податків є недопуск працівників контролюючого органу до проведення перевірки, що на підставі приписів Кодексу адміністративного судочинства України є предметом доказування.

Невстановлення судами обставин щодо підстав недопуску посадових осіб контролюючого органу до проведення документальної планової перевірки унеможлиблює формування висновку щодо правильності вирішення спору про зупинення видаткових операцій на банківських рахунках відповідно до статті 353 Кодексу адміністративного судочинства України. Наведене є підставою для скасування ухвалених у справі судових рішень із направленням справи на новий розгляд до суду першої інстанції.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 27 травня 2021 року у справі № 820/3541/17 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97218805>.

Огляд судової практики Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду щодо адміністративного арешту коштів і майна / Упоряд.: управління забезпечення роботи судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів секретаріату Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду; правове управління (І) департаменту аналітичної та правової роботи апарату Верховного Суду. Відпов. за вип.: суддя ВС, секретар судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів, канд. юрид. наук Р. Ф. Ханова; науковий консультант відділу забезпечення роботи секретаря та суддів судової палати управління забезпечення роботи судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів секретаріату Касаційного адміністративного суду, канд. юрид. наук А. А. Барікова. – Київ, 2021. – 18 стор.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 [supremecourt_ua](https://supremecourt.ua)